

BÖLÜM 4: YÜRÜTME - (tek kanatlı: CB)

Cumhurbaşkanı Seçilme Yeterlilikleri

- ☞ Türk vatandaşı olmak
- ☞ 40 yaşını doldurmuş olmak
- ☞ Yükseköğrenim mezunu olmak
- ☞ Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmak

Meclis dışından bakan olabilir: 1961 Anayasası
Meclis dışından CB olabilir: 1982 anayasası

Görev süresi 5 yıldır. Doğrudan halk seçer. Bir kimse en fazla 2 kez CB seçilebilir. (Ancak Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi hâlinde, Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.)

Hatırlatma: Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilirse Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.

Cumhurbaşkanlığı için kimler aday gösterilebilir

- Siyasi Parti Grupları
- Son yapılan seçimlerde toplam geçerli oyların en az %5'ini almış siyasi partiler (tek başına veya birlikte)
- En az 100 bin seçmen

NOT: CB seçilen kişinin varsa milletvekilliği sona erer. Ancak partisi ile ilişkisi kesilmez!

Cumhurbaşkanı Seçim Halleri

1. Görev Süresinin Dolması	2. Seçimlerin Yenilenmesi
CB ve TBMM'nin görev sürelerinin dolmasından önceki son Pazar günü oy verme günüdür. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak 60 günlük sürenin ilk günü seçimin başlangıç tarihidir. "CB ve TBMM Genel Seçimleri birlikte"	TBMM - 3/5 çoğunluk (360) veya CB Karar 48 saat içinde RG'de yayımlanır, ilan edilir. Kararın verildiği günden 60 gün sonraki ilk Pazar "CB ve TBMM Genel Seçimleri birlikte" Yenilenmesine karar verilen Meclis ve CB'nin yetkileri bu organların seçilmesine kadar sürer.

3) Cumhurbaşkanlığı Makamının Boşalması Durumu

Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, 45 gün içinde CB seçimi yapılır.	
Seçime 1 yıldan fazla var	Seçime 1 yıl veya daha az kalmış
Sadece CB seçimi Bu şekilde seçilen CB'nin, TBMM seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan cumhurbaşkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz.	"TBMM Genel Seçimleri ile birlikte" yapılır!!!! (zaten 1 yıldan az kalmış aradan çıksın ☺)

CB seçimleri en fazla 2 turda olur

	☺	☺	☺	☺
1.tur	Geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday CB seçilir.			
2.tur	1. turda en çok oyu alan 2 kişi katılır. 1. turu izleyen ikinci Pazar			

-- İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü, seçilme yeterliliğini kaybetmesi veya çekilmesi gibi durumlarda ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.

-- **İkinci oylamaya tek aday kalırsa referanduma gidilir.** Aday **geçerli** oyların salt çoğunluğunu alırsa Cumhurbaşkanı seçilir.

-- Eğer referandumda hayır oyu fazla çıkarsa aday belirleme süreci ve seçimin tekrarlanması çalışmaları başlar. Sadece CB seçimi yenilenir. Genel seçimler yenilenmez.

-- Cumhurbaşkanı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar **kanunla** düzenlenir.

Cumhurbaşkanının Görev ve Yetkileri

(Artık yasama, yürütme, yargı görevi diye bir ayırım yok)

- ❖ Devletin başıdır ve yürütme yetkisi cumhurbaşkanına aittir.
- ❖ Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder.
- ❖ Anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- ❖ Gerekli gördüğü taktirde, yasama yılının ilk günü mecliste açılış konuşması yapar.
- ❖ Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.
- ❖ Kanunları yayımlar veya tekrar görüşülmek üzere meclise geri gönderir.
- ❖ Kanunların, TBMM İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile AYM'ye iptal davası açar.
- ❖ Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları atar ve görevlerine son verir.
- ❖ Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir. Bunların atamalarına ilişkin usul ve esasları **Cumhurbaşkanı Kararnamesi** ile düzenler.
- ❖ Yabancı devletlere temsilci gönderir, yabancı devletlerden gelecek temsilcileri kabul eder.
- ❖ Milletlerarası anlaşmaları onaylar ve yayımlar. (uygun bulan: TBMM)
- ❖ Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğünde halkoyuna sunar.

(DİKKAT: Kanunları halkoyuna sunmak diye bir şey yok. Sadece anayasa değişikliğine ilişkin kanunları halkoyuna sunar.)

- ❖ Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.
- ❖ TBMM adına TSK'nin başkomutanlığını temsil eder.
- ❖ Sürekli hastalık, sakatlık, kocama gibi sebeplerle belirli kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.
- ❖ Yürütme yetkisine ilişkin konularda CB Kararnamesi çıkarır.
- ❖ Kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve kanunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarır.

NOT: Kanunlar, kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

- ❖ Seçimlerinin yenilenmesine karar verir.
- ❖ Genelkurmay başkanını atar. (artık doğrudan atıyor)
- ❖ Meclis ara verme ya da tatilde ise TSK'nin kullanılmasına karar verir.
- ❖ MGK'yi toplantıya çağırır, başkanlık eder.
- ❖ Devlet Denetleme Kurulu başkan ve üyelerini seçer, inceleme ve araştırma yapar.
- ❖ AYM'ye 12 üye seçer.
- ❖ Danıştay'a üye seçer (1/4).
- ❖ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcı Vekilini seçer.
- ❖ Hakimler ve Savcılar Kuruluna 4 üye seçer.

UYARI: Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesine üye seçmez.

Artık CB'nin aşağıdaki görevleri yok çünkü artık bu mahkemeler yok!

- ❖ Askeri Yargıtay üyelerini seçmek
- ❖ AYİM'nin üyelerini seçmek

Cumhurbaşkanının Cezai Sorumluluğu

Hatırlayalım: Önceden CB, sadece vatana ihanetten yargılanabiliyordu!!

→ Cumhurbaşkanı hakkında, **bir suç işlediği iddiasıyla**, TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önerge ile **soruşturma açılması istenebilir** (301).

→ Meclis, önergeyi en geç 1 ay içinde görüşür ve **üye tam sayısının 3/5'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir** (360).

→ Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

→ Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar.

Soruşturma bu süre içinde bitmezse komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

→ Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır. Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülür. TBMM **üye tam sayısının 2/3'sinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alınabilir** (400)

→ Yüce Divan yargılaması **3 ay içinde tamamlanır**. Bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere **3 aylık ek süre verilir**. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

NOT: Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen CB'nin görevi sona erer.

Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

ÖZET: Cumhurbaşkanına hakkında bir suç işlediği iddiasıyla;

Soruşturma açılması istemi (teklif): salt çoğunluk (301)

Soruşturma açılması kararı (teklifin kabulü): 3/5 (360)

Yüce divana sevk kararı: 2/3 (400)

HATIRLAYALIM: CB yardımcılar ve bakanların cezai sorumluluğunu denetleme aracı olan “Meclis Soruşturması”nda da rakamlar bu şekilde idi ☺

NOT: “CB’nin tek başına yaptığı işlemlere yargı yolu kapalıdır” hükmü kaldırıldı.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı
Devlet Denetleme Kurulu
İdari soruşturma yetkisi
Yargı organlarını denetleyemez.
Başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanınca atanır.
Artık TSK’yi denetleyebiliyor!!!
DDK işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri CB Kararnamesi ile düzenlenir.

CB Yardımcıları

- Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.
- Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından atanırlar.
- CB yardımcılar ve bakanlar CB tarafından atanır. Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.
- TBMM üyeleri; CB yardımcısı veya Bakan seçilirse **milletvekillikleri sona erer.**
- Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.

Yürütmenin Düzenleyici İşlemleri

Yönetmelik - Cumhurbaşkanı, Bakanlıklar ve Kamu Tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren **kanunların ve CB kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere** ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilirler. Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı **kanunla** belirlenir.

CB Kararnamesi

(Karıştırmayınız: Yürütmenin düzenleyici işlemlerinde kanun zaten yoktu.)

Norm	Kim çıkarır	RG’de yayın	Yürürlük tarihi	Yargısal denetim
Kanun	TBMM	EVET	Tarih belirtilmemişse RG’de yayımlandıkları gün	AYM
CB Kararnamesi	CB	EVET	Tarih belirtilmemişse RG’de yayımlandıkları gün	AYM
OHAL CB Kararnamesi	CB	EVET	RG’de yayımlandıkları gün meclis onayına sunulur	YOK
Yönetmelik	CB Bakanlıklar Kamu tüzel K.	KANUNLA BELİRLENİR	Tarih belirtilmemişse RG’de yayımlandıkları gün	Ülke çapı: Danıştay Bölge çapında: İdare Mah

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- Cumhurbaşkanı, **yürütme yetkisine ilişkin konularda** Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir.
- Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemez.
- Yalnızca sosyal ve ekonomik haklar CB kararnamesi ile düzenlenebilir.**
- Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CB kararnamesi çıkarılamaz.
- Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.
- CB kararnamesi ile kanunda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.
- TBMM aynı konuda kanun çıkarırsa Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.
- **Kararnameler ve yönetmelikler, tarih belirtilmemişse RG’de yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.**
- OHAL CB Kararnamelerine karşı yargı yolu kapalıdır.

Milli Güvenlik Kurulu - 1961 Anayasası ile geldi

Kararlar çoğunlukla alınır. Eşit çıkarsa başkanın belirleyeceği oy.

Milli güvenliğin sağlanmasından ve TSK'nin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı CB sorumludur. Üyeler;

- CB
- Cumhurbaşkanı Yardımcıları
- Adalet Bakanı (2001)
- Milli Savunma Bakanı
- İçişleri Bakanı
- Dışişleri Bakanı
- Genelkurmay Başkanı
- Kara Kuvvetleri Komutanı
- Deniz Kuvvetleri Komutanı
- Hava Kuvvetleri Komutanı

Jandarma Genel Komutanı MGK üyesi değil (2017)

24 Haziran itibariyle: **Jandarma genel komutanı yüce divanda yargılananlar arasından da çıkarıldı. !!!**

→ MGK Genel Sekreteri kurul üyesi değildir ancak toplantılara katılır. Oy kullanamaz.

Milli Güvenlik Kurulu (devam)

→ Olağan olarak **2 ayda** bir **CB başkanlığında** toplanır.

→ Kurul kararları bağlayıcı değil, **tavsiye** niteliğinde

→ Kurulun **gündemini** Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Genelkurmay başkanının görüşünü alarak Cumhurbaşkanı belirler.

→ **Cumhurbaşkanı katılmadığı zamanlar** MGK, **Cumhurbaşkanı yardımcısının başkanlığında** toplanır.

→ MGK Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri **Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile** düzenlenir.

→ Genelkurmay Başkanını **doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı atar.**

Olağanüstü Hal Yönetimi (Sıkıyönetim Kaldırıldı!)

Cumhurbaşkanı yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi **6 ayı** geçmemek üzere OHAL ilan edebilir.

- Savaş hali
- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi
- Seferberlik
- Ayaklanma, Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma
- Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması
- Anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması
- Şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması
- Tabi afet
- Tehlikeli salgın hastalık
- Ağır ekonomik bunalım

-- Olağanüstü hal ilanı kararı verildiği gün Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün TBMM onayına sunulur.

-- TBMM tatilde ise derhal toplantıya çağrılır. Meclis gerekli gördüğü taktirde OHAL süresini kısaltabilir, uzatabilir veya OHAL'i kaldırabilir.

-- Cumhurbaşkanının talebiyle **TBMM** her defasında **4 ayı** geçmemek üzere süreyi uzatabilir.

Savaş hallerinde uzatma süresi aranmaz.

NOT: Olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile 15.maddedeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin **nasıl sınırlanacağı veya geçici olarak durdurulacağı**, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği **kanunla** düzenlenir.

-- **OHAL durumunda Cumhurbaşkanı**, OHAL'in gerekli kıldığı konularda, 104. maddenin 17.fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın **Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir.** (temel hak ve hürriyetler için) - Çekirdek haklara dokunulamaz. Kanun hükmündeki bu kararnameler RG'de yayımlanır. Aynı gün meclis onayına sunulur.

-- Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hariç, **OHAL** sırasında çıkarılan **cumhurbaşkanlığı kararnameleri 3 ay içerisinde TBMM'de görüşülür ve karara bağlanır. Aksi halde OHAL durumunda çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkar!!!**

Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması

Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir. Hatırlatma: Çekirdek Haklar

- Yaşama hakkı
- Maddi ve manevi vücut bütünlüğü
- Din ve vicdan hürriyeti
- Masumiyet karinesi
- Suç ve cezaların geçmişe yürümezliği

Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı

Başkomutanlık sembolik olarak: CB tarafından temsil edilir. Savaş durumunda CB namına Genelkurmay başkanı Genelkurmay başkanını doğrudan doğruya CB atar.

BAZI NOTLAR...

2017 Anayasa Değişikliği ile neler kalktı?

Gensoru, Tüzük, Sıkıyönetim, Askeri Yargıtay, AYİM, CB Genel Sekreterliği, BK, Geçici BK TBMM'nin bakanlara sözlü soru sorma usulü TBMM Başkanının Cumhurbaşkanına vekâleti Bakanlar Kurulunun kurulması için güvenoyu alması

Bakanlar kurulu kararnameleri, Kanun hükmünde kararnameler Milletvekillerinin bakan olabilmesi Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemlerin yargı denetimi dışında olduğu hükmü kaldırıldı. ~~Kamu tüzel kişiliği ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.~~ (Yeni hali: Kamu tüzel kişiliği ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak Cumhurbaşkanı kararnamesi ile kurulur)

→ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bir bakana bağlıdır hükmü getirildi.

→ Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hem soyut hem de somut norm denetiminin konusu olur hükmü getirildi.

Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanları MSB'ye bağlı

Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı

NOTLARIM:

Yıl içinde olabilecek güncelleme/düzenlemelere dikkat ediniz.